

Zeitschrift: Igl Ischi : organ della Romania (Societat de Students Romontschs)
Herausgeber: Romania (Societat de Students Romontschs)
Band: 50 (1964)

Nachruf: Decan Anton Schmid 1898-1963
Autor: Schmid, Anton

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. [Siehe Rechtliche Hinweise.](#)

Conditions d'utilisation

L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. [Voir Informations légales.](#)

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. [See Legal notice.](#)

Download PDF: 06.05.2025

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

DECAN ANTON SCHMID

1898—1963

DECAN ANTON SCHMID

DA SUR FELICI MAISSEN

Ils 9 de december 1963 ha il clerus dil capetel grond sursilvan, cun assistenza d'in grond pievel en malencurada, accompignau las restonzas terrestras de siu aultreveriu sur decan Giusep Antoni Schmid al davos ruaus els logs dils spirituals dil santeri de S. Gions a Mustér. Suenter che la mort haveva spluntau levet vid igl esch-casa della parvenda a Degen gia circa in onn avon, visond il sur decan, eis ella turnada, quella ga definitivamein, la notg dils 4/5 de december ed ha menau naven da sia muntanera il pastur veglione, freidamein, senza condiziuns, complots e compliments, ual sco ella canzun dil sault dils morts: Vus prèrs sin parvenda, la mort che Vus prenda...

Sep Antoni Schmid ei naschius a Mustér, el vischinadi de Cavardiras, da vart umbrivauna della val, ella umbriva dil pign sanctuari de S. Antoni ils 20 d'october 1898. S. Antoni daventa el s. batten era siu patrun onomastic. Mo nunditgond quellas umbrivas passenta el ina sulegliva e ventireivla affonza el ravugl della famiglia profundamein cristiana de Gion Giusep Schmid. Sia emprema instrucziun scolara obtegn el alla scola primara de siu vitgetativ. Gia baul ha il Sep Antoni sentiu en sesez la inclinaziun al sacerdozi. Quei fleivel, niebel schiarm ei vegnius pertgiraus e cultivaus cun tut quitaus dals pietus geniturs e segir era da siu augsegner a Cavardiras, sur Gion Gieri Tuor, dapi 1896 onns ed onns ora fervent e pietus 'pastor bonus' a S. Antoni. Sep Antoni Schmid frequenta ils gimnasis de Mustér e de Sviz ed encorunescha ses studis gimnasials cun in splendid attestat de matura. Igl atun 1918 serenda el a Cuera el seminari diocesan per s'instruir ella scienza divina della s. teologia.

Aunc beinenqual vischin de Mustér seregorda de lezza stad 1921, che la pleiv de S. Gions ha astgau festivar treis messas nuvialas da treis de ses fegls. Ils primiziants purtavann num de «num e de pum» bein enconuschents Sursilvans: Sur Carli Fry, sur Gion Battista Sialm e sur Antoni Schmid. Ils treis talentai giuvens sacerdots empermettevan bia — ed han tenu quei ch'els empermettevan. Da lezs onns vegnevan ils teologs de S. Leci

ordinai gia suenter il tierz onn teologic e continuavan lu aunc igl onn suandont a S. Leci cun lur studis. Uestg Georgius Schmid de Carniec (= Grüneck) haveva discuvretg las qualitäts spirtalas ded Antoni Schmid ed ha tarmess quel perinaga sco professer al collegi de Nossadunna digl Agid a Sviz. Denton para il giuven professer d'haver preferiu la pastoraziun directa en sia patria romontscha. Perquei retuorna el da Sviz gia suenter treis onns, enrihius cun de bia experientschas enten menar ed instruir la giuventetgna, e serenda 1925 sco plevon della pleiv de S. Gieri sin la terrassa sulegliva de Ruschein. Suenten otg onns de fritgeivla pastoraziun pren el comiau dils de Ruschein per seolver encunter la Lumnezia. En lezza val, alla quala el ha demussau de bia affecziun, resta el lu per veta duronta, dedicond a quella sias meglieras forzas, sil zenit de sia veta. Per 12 onns, da 1933—1945 sededichescha el al quitau pastoral della pintga muntanera a Camuns. Silsuenten, duront 5 onns, da 1945—1950 eis el vegliont pastur e plevon della vasta pleiv de Val S. Pieder. Lu surpren sur Antoni la pli leva pastoraziun de Degen el cor della biala val Lumnezia. Leu resta el tochen che la mort satua el.

Sur Antoni Schmid possedeava bein in caracter de tempra originala, cert, ina originalitad el bien senn e stagn exprimida. Quei ei tuttavia buca ina schliata caratteristica, anzi ina nota de valor ed atgna a personalitads de vast spért e de lontana egliada. Tals umens ein buca schablonas, attrappas u fassadas e products ulivai dalla massa, sco tonta rauba de seria ord fabrica. Tals originals seigien — aschia pretenda in scribent enconuschent svizzer — bia pli custeivels e nizeivels alla carstgaunadad che la «narradira de mintgadi». — Denton schabegia ei meinsvart che talas personalitads tilan sur sesez la malvuglientscha, product della scuidonza, davart da tutta mediocradad. Sur Schmid denton survargava in bionton la mediocradad. —

Dasper las qualitäts menzionadas era nies sur decan nundisputablamein in bien, pietus, mudest e humiliteivel spiritual. Mai leva el, malgrad sias aultas qualificaziuns spirtalas, secatschar anavon, sco deplorablamein ton biars... Sia tenuta fundamentala seclamava: «esser, buca parer». Quella expressiun de siu caracter ha el documentau sia entira veta ora cun consequenza de fier. Cun carezia ed affecziun de bien pastur sededichescha el al salid dellas olmas confidadas, sin tuts secturs della pastoraziun: en confessional, sin scantschala, en scola, al

letg dil malsaun. — Vana fuss la stenta de vuler tschaffar en plaids balbegionts e registrar cun seccas construcziuns success e nunsuccess ed il fretg della lavur per la sanctificaziun dellas olmas. Co vuler vesser il nunveseivel? —

Sincers e fideivels sco igl aur e fermes sco igl itschal en ses principis, era sur Antoni beinvulents e buntadeivels da cor. El seconversava bugen cun siu concarstgaun, era bugen en cum-pignia cun ses confrars ed era bugen da casa nua ch'ei regia hilaritad. A ses confrars era el, cunzun en ses davos onns, in buntadeivel bab e cussegliader. Sco renconuschientscha ha per-quei il capetel grond sursilvan surdau ad el igl onn 1954, suen-ter la mort de sur decan Gion Cadieli, la dignitad de decan dil capetel.

Igl uffeci de *decan* ha sur Schmid administrau cun distincziun e responsablidad. Cheu eis el semussaus sco guardia veglionta sil post. El era aviarts per las damondas dil temps. Sut sia bitgetta ein pliras damondas zun impurtontas vegnidas tractadas sin capetel. Nus menzionein per ex. mo la tractanda della lescha cantonala nova de scola, discussionada el capetel grond a Mustér 1961.

Sia vasta savida e ses buns duns ha decan Schmid era tschen-tau el survetsch della *pressa*. Gia sco giuven student prendeva el bugen la plema enta maun. Bien e savens comparevan ses ar-techels, per gronda part instructivs, mo era divertents, en ga-settas, scartiras e periodicas, per romontsch e per tudestg. Sur Schmid ei staus alla tgina ed al batten dil calender popular *Il Glogn*: In annuari ch'ei e resta in arcun plein scazis litterars e folcloristics. El ha sez redigiu las duas empremas annadas e lu dau las suandontas els mauns de professor Guglielm Gadola de pia, nunemblideivla memoria. El Glogn cattein nus bein-savens sias lavurs: Novellas, poesias e tractats cultural-historics, en tut buca meins che 20 tocs.

Sur Schmid ei a sias uras staus igl iniziand dil Fegl Parochial Lumnezian, ch'ei denton morts dalla fleivlezia. El ha era trans-latau, cun buca pintgas stentas e minuziusas retschercas las brevs de S. Paul. La lavur ei buca vegnida publicada, mo spetga sin la duida, obligonta applicaziun.

Ina prestaziun de qualitat litterara ei senza dubi la transla-ziun dil drama de Calderon «Ventira mo en Diu», publicada en las «Annalas della Societad Retoromontscha» 1958. Ei setracta

ded in dils emprems dils numerus giugs religius de Calderon. Ed ei semeglionts al schinumnu «Grond teater mundial». Cheu ha sur Schmid mussau, forse sco negliu auter, cun tgei suveranità el dominava il lungatg.

Nies sur decan sfegliava bugen ellas annalas della historia grischuna ed intercureva cun predilecziun las fontaunas historicas de vitg e val. Speciala menziun — senza entrar pli lunsch en caussa — mereta la seria ded artechels el «Bündner Tagblatt» sut il tetel «Im Schatten von Porclas» ch'el ha publicau a ceschun digl anniversari de Porclas la primavera 1952. Sur Antoni sedisdingueva era entras dun musical. A sias uras ha el battiu e luvrau ellas empremas retschas per la nova ediziun della «Cecilia». Permanents merets ha el era per la instradada ediziun d'in missale popular romontsch.

Dalla zun varionta activitad de decan Schmid sin divers camps dat era siu operar social perdetga. A sias uras eis el staus alla tgina della schinumnada Ovra ded Agid Surrein, in institut de beneficenza. Ils commembers de questa ovra eran perschua di della necessitad ded in asil de glieud veglia en Surselva. Igl onn 1945 han els cumprau il hotel Badus a Compadials ed aunc quei onn indrizzau la casa de glieud veglia. Suenter la mort digl emprem directur, sur dr. Maurus Brugger, ha sur Schmid, lu plevon a Val S. Pieder, surpriu la direcziun digl asil.

Cun sur decan Schmid ei ina meriteivla, originala e marcanta personalitad ida en fossa — onz baul. Alla patria romontscha, a nies lungatg matern, alla pastoraziun de nies pievel vess el aunc saviu e segiramein era vuliu prestar buns survetschs. Nus vein l'obligaziun de tener en buna memoria quei um de comparsa marziala, cul frunt ault, cun sia vusch clara, ferma e virila e d'engraziar ad el sur fossa per tut il bia, il bi e bien prestau per Diu e per la patria. — El gaudi la pagaglia eterna ella glisch celestia.